

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Theologia Scholastica Secundum Viam Et Doctrinam D. Thomæ Aquinatis, Doctoris Angelici

In Celebri Archiepiscopali Benedictina Universitate Salisburgensi, methodo
& norma ibidem usitata publicè tradita, & in IV. Tomos digesta ; Qvorvm
Primvs Tractat De Deo Vno Et Trino, Deq[ue] Creatura Angelica ...

Mezger, Paul

Augustæ Vindelicorum, 1695

§. I. An Princeps teneatur suis Legibus?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74152](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74152)

[2.] quotiescunque boni communis magis interest observatio legis, quam vita subditi.

Ratio 1. partis est: Potestas Legislativa ordinatur ad conservationem totius communitatis; sed aliquando nequit conservari tota communitas, nisi pars exponatur periculo vitæ pro bono totius, veluti cum in bello milites, cum tempore pestis medici ad curanda corpora, Sacerdotes ad ministranda Sacramenta exponuntur: ergo lex hoc potest præcipere.

Secunda pars, quæ explicat, undenam dignosci possit, quando lex humana obliget cum vitæ discrimine, probatur: Cum finis primarius legis sit bonum commune, tamdiu viget legis obligatio, quamdiu ipsius observatio est necessaria pro bono communi: sed in casu, quo boni communis magis interest observatio legis, quam vita

subditi, legis observatio est necessaria pro bono communi, non obstante vitæ periculo: ergo etiam hoc non obstante viget ipsius obligatio.

Hinc optime colligit Magnif. P. Peitschacher discrimen inter legem Divinam, & humanam; quod cum lex Divina non obligat cum vitæ aut alterius gravis boni dispendio, id tribendum sit Divinæ benignitati, temperantis usum suæ præmæ potestatis & dominii in nostram vitam & corpora: cum verò lex humana non obligat cum ejusmodi dispendio, id sit adscribendum defectui potestatis, quia legislator humanus ab auctoritate naturæ mediante communitate non accepit potestatem disponendi de vita & bonis subditorum nisi in ordine ad salutem, & bonum communitatis.

ARTICULUS V.

Quinam obligentur lege humanâ?

SUMMARI A.

1. *Alia vis legis directiva, alia coactiva.*
2. *In statu Aristocratico quilibet ex Optimatibus directè obligatur.*
3. *In materia de decemne statum Principis, ipse non obligatur suâ lege.*
4. *Neque obligatur suâ lege quoad vim coactivam.*
5. *Tenetur Princeps lege, quæ tantum est suâ quoad modum.*
6. *Tenetur suâ lege per accidens ratione scandali, vel pacti.*
7. *Princeps quoad vim directivam tenetur suis legibus.*
8. *Non directè. 9. Sed indirectè.*
10. *Quomodo tenetur Princeps lege irritatoriâ?*
11. *Obligatio Principis non est ex sola decentia naturali.*
12. *Transgrediendo suam legem in gravi materia peccat mortaliter contra illam virtutem, ad quam materia præcepta pertinet.*
13. *Objectiones solvuntur.*
14. *Indirecta obligatio Principis non nascitur ex pacto.*
15. *Princeps per se non obligatur lege municipali.*
16. *Ecclesiastica persone neque directè, neque quoad vim coactivam obligantur per leges civiles.*
17. *Neque obligantur legibus suum statum dedecentibus.*
18. *Clerici indirectè obligantur legibus civilibus commune concernentibus.*
19. *Argumentum oppositum diluitur.*
20. *Infantes & amentes non obligantur humanis legibus.*
21. *Pueri post usum rationis subjiciuntur legibus humanis juxta etatis capacitatem.*
22. *Et incurrunt censuras annexas.*
23. *Præsentia subditi alia physica, alia moralis.*
24. *Subditus etiam moraliter absens non tenetur lege sui territorii.*
25. *Disparitas inter legem & præceptum.*
26. *Non obest, tamen si subditus excedat territorium ad evitandam obligationem legis.*
27. 28. *Corollaria practica.*
29. *Peregrinus per animum permanendi in aliquo loco acquirit ibi domicilium, & tenetur legibus loci.*
30. *Advena volentes longo tempore habitare subjiciuntur loci legibus.*
31. *Peregrini transeuntes tenentur legibus communibus.*
32. *Et necessariis ad conservationem boni publici.*
33. *Legibus, quibus præscribitur forma contractuum.*
34. *Legibus particularibus non tenentur.*
35. *Solvuntur Objectiones.*
36. *Vagi subjiciuntur legibus loci.*

§. I.

An Princeps tenetur suis Legibus?

Nota, vim & efficaciam legis esse duplicem directivam, & coactivam. Illa est, quæ obligationem inducit in conscientia; illa, quæ transgressorem poenâ impositâ coerct, eiq̃ne reddit obnoxium. Rursus: obligatio in conscientia potest à vi directiva provenire vel directè, vel indirectè. Directè, si causa obligandi sit ipsa lex & voluntas Legislatoris; indirectè, si lex & voluntas Legislatoris tantum sit occasio, ut obligatio aliunde resultet. E. g. subditi directè obligantur lege territorii, quia subjiciuntur jurisdictioni Principis legem ferentis; non subditus, si rans se servaturum leges territorii, indirectè obligatur, quia lex est ipsi occasio, ut juramento ligetur. Hoc posito

Certum est primò, quòd, in statu Aristocratico, ubi Optimates dominantur, & in statu Democratico, ubi summa potestas est penes ceterum populi, quilibet ex Optimatibus, & ex populo directè obligetur publicis legibus, quæ in priori statu senatusconsulta, in posteriori plebiscita vocantur: quia quilibet ex Optimatibus & popularibus est verus subditus respectu totius civitatis, tum optimatum in statu Aristocratico, tum populi in statu Democratico, adeoque directè obli-

gari potest. Igitur quæstio procedit de Legislatore Monarchico, h. e. Principe Ecclesiastico, vel seculari, de quo

3. Certum est secundò. Siles contineat materiam subditis propriam, cujus observatio dedecet dignitatem & statum Principis, tunc eundem suâ lege nullatenus obligari, ut si lex jubeat, ne quis gladius incedat, &c. Unde rursus procedit quæstio in materia Principi civibusque communi, ut si sit lex de servando jejunio, certo rerum pretio, &c.

4. Certum est tertio. Principem non obligari suâ lege quoad vim coactivam, quia cogere, & pœnas infligere est actus extrinsecus à Superiore procedens: sed Princeps Monarchicus non habet se superiorem: ergo. Igitur loquendo solum de efficacia & vi legis directivæ:

5. Certum est quarto. Principem teneri suâ lege, quæ tantum est humana quoad modum, & quandam materiale determinationem; est verò Divina vel naturalis quoad substantiam: huic enim non minus ipse subicitur, quam subditi. Sic suppositâ lege taxante valorem monetæ, vel pretium rerum, jure naturali princeps obligatur servare ejusmodi pretium in contractibus. Suppositâ determinatione juris Divini, quo S. Communio præcipitur, ad tempus Paschale, etiam Sum. Pontifex obligatur, &c.

6. Certum est quinto. Principem Legislatorem, quoad vim directivam obligari posse per accidens, nimirum ratione scandali, vel pacti intervenientis, si videlicet pacto se obliget erga suos subditos, eâque conditione principatum suscipiat, quòd nullam velit legem ferre, nisi quam ipsemet observet. Ulterius ergo quæritur: An etiam per se Princeps obligetur suâ lege quoad vim directivam? De quo triplex potissimum est sententia. Prima negat, Principem directè, vel indirectè quoad vim directivam obligari suis legibus, quam tenet Salas disp. 14. sect. 2. Azor l. 5. c. 11. Sangallenses sect. 3. q. 2. Suarez l. cit. aliique sentent, obligari directè; communior sententia quam docent Salmantic, agnoscit in Superiore obligationem, sed indirectam, in cujus tamen sententia explanatione non omnes conveniunt.

7. CONCLUSIO. Princeps Legislator quoad vim directivam tenetur suis legibus in materia communi, & accommodata tam Principi, quam subditis. Ita Reding. a. 3. controv. 3. conformiter ad mentem S. Doct. q. 96. a. 5. ad 3.

Prima pars probatur: nam primò Christus Matth. 23. reprehendit Prælatos, qui multa jubent, & non faciunt. *Alligant, inquit, onera, & digito suo volunt illa movere.* Secundò, in c. *Cum omnes*. de constitut. quod D. Th. adducit loc. cit. dicitur: *cum, quod quisque juris in alterum statuit, ipse eodem uti debeat.* & Sapiens (Catonis) dicat *authoritas: Patere legem, quam in ipse ruleris, &c.* In c. *justum* dist. 9. *Justum est Principem legibus obtemperare suis: tunc enim jura sua ab omnibus custodiendâ existimet, quando & ipse illis reverentiam præbet.* Et ne ista consilii tantum causâ dicta exillimentur, ibidem subjungitur: *Principes legibus revere suis, nec in se posse immutare jura, quæ in subiectis constituunt, justum est* R. P. Alex. Theol. Schol. Tom. 11.

enim vocis autoritas eorum, si, quod populis prohibent, sibi licere non patiantur. Unde D. Ambros. ep. 32. ad Valentin. Imp. *Cum præscripsisti aliis, præscripsisti etiam tibi, leges enim Imperator fert, quas primus ipse custodiat.* In l. *digna vox*. C. de legibus. *Digna vox est majestate regnantis, legibus alligatum se Principem profiteri, &c.* Denique D. Th. loc. cit. *quantum ad DEI judicium* [h. e. in foro conscientia] *princeps non est solus à lege, quantum ad vim directivam ejus.*

CONCLUSIO SECUNDA. *Hac obligatio in Principe non provenit directè à propria ipsius lege.*

Ratio est primò. Lex principis, prout habet vim directè obligandi, est ipsius imperium politicum versus subditos: sed Princeps non est respectu sui ipsius Superior aut subditus: ergo lex respectu ipsius Principis non habet rationem legis directè obligantis. Secundò. Directa obligatio pendet ex voluntate & intentione Principis: sed Princeps in condenda & publicanda lege intendit alios, non seipsum obstringere: ergo. Nihilominus sit

CONCLUSIO TERTIA. *Princeps indirectè tenetur suis legibus.*

Ratio est: Principem indirectè obligari suâ lege, aliud nihil est, quam ipsum directè obligari à lege naturali, ut se conformet suis subditis in observantia suæ legis, ex hypothesi, quòd illam rationabiliter tulerit: sed ita obligatur: ergo. Minor probatur: nam lex naturæ obligat Principem ad procurationem boni communis: sed hoc maxime pendet à bono exemplo Principis, & conformitate omnium membrorum: nam ut D. Aug. l. 3. confess. c. 8. *curpis est omnis pars suo universo non congruens:* ergo ex suppositione legis rationabiliter promulgatæ, ex consequenti lex naturæ Principem obligat ad observantiam suæ legis. Cùm itaque dicitur Princeps esse *subditus legibus*, & esse supra leges, id intelligendum est de potestate directæ, & coactivæ, non autem de potestate indirectæ; item in hoc sensu, quòd leges ex rationabili causa mutare, abrogare, & in iis dispensare possit, non verò quòd sit ab omni obligatione immunis. ut habet S. D. loc. cit. Ita docent præter citatos clarissimus D. Clesle Jurispr. fundam. l. 1. Tit. 11. §. 5. & Clariss. P. König. Jur. Can. l. 1. Tit. 2.

Colliges ex dictis primò. Principem indirectè obligari per legem irritatoriam, in quantum illa inducit obligationem omittendi actum: nam hic militat eadem ratio, quæ in aliis legibus: in quantum verò tollit valorem actus, sic verius non obligatur: cùm enim princeps possit in lege dispensare, præsumendum erit, quòd in tali casu & puncto secum dispensare voluerit, si contra legem egerit.

Colliges secundò. Contra Salmanticenses, pluresque alios, prædictam obligationem non oriri ex sola honestate & decentia naturali, ut Princeps se conformet suis subditis, ne illas suis subditis reddat suspectas, duras & odiosas; sed etiam quia dicitur lex DEI æterna & naturalis, ut Princeps in materia virtutis, quam pro bono communi necessariam determinaverit, ipse hoc agat exemplativè, quod subditi agunt subjectivè: non enim minus ipse lege naturæ obligatur suò exemplò,

exemplò, quàm suà lege prospicere bono publico; si ergo iudicet necessarium, suà lege determinare subditis observantiam certæ virtutis, v. g. jejuniæ, vel abstinentiæ intra motivum & virtutem temperantiæ; aperiitionem horreorum ad sublevationem pauperum, ex motivo & virtute misericordiæ, observantiam alicujus festi, recitationem Breviarii, frequentationem Sacramentis, &c. ex motivo & virtute Religionis, quod subditi tenentur facere subjektivè, h. e. vi subjectionis, quâ obligantur obedire Superiori præcipienti, Princeps tenetur facere exemplativè, h. e. ex ratione capitis, quâ non minus tenetur subditi exemplò prospicere bono publico, quàm subditi sub obsequio. Ex quo ulterius

12. Colliges tertio. Principem transgrediendo suas leges in gravi materia, non tantum peccare venialiter contra honestatem & decentiam conformitatis cum reliquis membris Reipubl. sed etiam mortaliter contra illam ipsam virtutem, cujus materiam suo præcepto observandam determinat. E. g. si tulerit legem propter necessitatem patriæ, ne frumentum efferatur, ne arma, vel equi hostibus vendantur, peccabit contra pietatem in patriam, frumentum efferendo, & arma vendendo, &c. nam suppositâ determinatione certæ materiæ sub motivo alicujus virtutis, non minus Princeps obligatur lege & dictamine naturali, per conscientiam imperante: *Patere legem, quam ipse tuleris*; quàm subditi, lege & dictamine naturali: *Obediendum est Superiori iusta imperanti*: sed isti sic obligantur, ut peccent contra virtutem, sub cujus motivo materia per legem determinatur: ergo & Princeps suæ legi contrariando hoc modo peccabit.

13. Sed opponunt Theologi S. Galli primò. Neque ex moralibus principiis per se notis, neque ex ulla positiva lege constat, Principem obligari in conscientia ad servandas leges proprias: ergo gratis asseritur. Secundò sequeretur legislatorem strictiori jure obligari ad servandas suas leges, quàm obligantur subditi: illi quippe humano solum vinculo stringuntur facile dispensabili, ille verò tenetur adamantino vinculo legis naturalis, vel divinæ: quod est absurdum.

Respond. ad 1. ex lege tam Civili quàm Canonica, & autoritate Angelici Doctoris, quas n. 7. adduximus, sufficienter constare, dari legem æternam & naturalem, quâ Princeps tenetur, in materia sibi & subditis communi, ea agere per modum capitis, quæ subditi agunt tanquam membra inferiora Reipublicæ.

Ad 2. Respondeo primò. Non esse tantum absurdum, ut Adversariis apparet, quod gravis in judicio DEI imputetur Principi transgressio suæ legis, quàm subdito; cum Principum transgressiones sint suapte natura scandalosæ, & perniciosæ bono publico, cum *magnis animos subeant auctoribus*. Neque est hoc scandalum per accidens, sed quasi per se conjunctum, si Princeps legem à se rationabiliter latam primus non servet. Respond. secundò negando antec. nam in hoc est paritas inter Principem & subditos, quod utramque partem stringat legis naturalis obligatio: hæc tamen differentia, quod subditos obliget radicaliter & remotè, mediante nimirum

voluntate & lege Principis; Principem verò proximè, sed tamen ex hypothesi legis à Principe rationabiliter lata. Quâ proinde remotè per dispensationem, etiam cessabit influxus legis naturalis.

Colliges quartò. Obligationem indirectam Legislatoris non nasci ex virtuali pacto inito inter Rempubl. & Principem, eâ conditione accipiendi potestatem ferendi leges, ut iis & implet foret obstrictus: Neque ex pacto & conditione sub quâ DEUS potestatem legislatori dederit ferendi leges universales, ut scilicet, ita exigente necessitate boni communis totiusque corporis, etiam Princeps tanquam Reipubl. caput obligaretur. Nam primum quidem minime subsistit: tum quia id pactum gratis & sine fundamento fingitur: tum quia non erat in potestate Reipubl. Principem absolvendi ab ista obligatione: tum quia fallit in legibus Summi Pontificis, qui suam jurisdictionem immediate habet à DEO. Secundum quoque, quod Suarez affirmat cit. c. 3. n. 11. non stat solido fundamento: cum enim fateatur Suarez necessitas boni communis exigat hæc obligationem, quid opus est aliquo pacto specialiter & libero DEI? cum lex naturæ dicat, *Patere legem, quam tulisti*, ad stipulante communi consensu legum & Sapientum; è quibus Aristoteles 3. Polit. c. 7. docet, *Legem debere in Republica dominari*; & Josephus l. 17. antiq. c. 10. Tyranni characterem in Herode agnovit, quod esset *juris Dominus, sed ira servus*.

Colliges quintò. Per se loquendo Principem non obligari lege municipali, remoto videlicet periculo scandali, vel injustitiæ & iniquitate in contractibus: nam Princeps obligatur tanquam caput & membrum Reipubl: est autem caput non tantum respectu hujus civitatis, & provinciæ, sed respectu plurium. Ita Hagnold, Pausanias, Suarez l. cit. & P. Penschacher q. 4. a. 11.

§. II.

An Clerici teneantur Legibus Civilibus?

Suppono primò. Clericos & Regulares de quæ vi coactiva legum civilium, [2] neque directivè directè obligari: uterque enim modus obligandi supponit in obligante jus & potestatem supra personam obligatam, quæ nulla est magistratu civili supra personas ecclesiasticas, ut pote in eminentiori statu, & gradu vitæ constitutas, uti constat ex *Ecclesia de constitut.* ubi dicitur: *Quod Laicis super Ecclesiis & personis ecclesiasticis nulla sit attributa facultas: quæ obsequendi manet necessitas, non auctoritas imperantis* &c. Et Concil. Later. Sess. 9. *Cum à jure tantum Divino, quàm humano laicis nulla potestas in ecclesiasticas personas attributa sit.*

Suppono secundò. Quando leges civiles imponunt de personis, aut rebus ecclesiasticis deinde materia & objecto statum ecclesiasticum debeat, neque directè, neque indirectè extendi ad personas ecclesiasticas; tunc quippe legum superiorum quoad ecclesiasticos relinquitur tam jus Divinum, quàm Canonicum, quod ecclesiasticum statum supra laicalem exivit. Igitur quævis obligatio de legibus Civilibus, quæ ad communem Reipublicæ felicitatem ordinantur, statui ecclesiasticis